

Οι δυνατότητες της Ενοριακής Κατήχησης και το Μάθημα των Θρησκευτικών

Ορθοδοξία / Θρησκευτική Εκπαίδευση

Πέτρος Παναγιωτόπουλος, Αν. Καθηγητής Θεολογικής Σχολής ΑΠΘ

[Προηγούμενη δημοσίευση: <https://www.pemptousia.gr/?p=159683>]

Φαίνεται, βέβαια, πως η εν λόγω συμπληρωματικότητα λειτουργεί μάλλον σε ομαλές συνθήκες, ενώ σε περιπτώσεις όξυνσης και κρίσης οι δύο περιοχές τηρούν μεταξύ τους αποστάσεις και διαγράφουν τα όριά τους.

Όπως δείχνουν τα πράγματα πάντως, υπάρχει ακόμη δρόμος να διανυθεί μέχρι να δοθούν οι αναμενόμενες απαντήσεις – και αυτές μέχρι να εκδηλωθεί η επόμενη κρίση. Το ζήτημα βέβαια παραμένει σχετικά με τη θέση της Κατήχησης στη σύγχρονη πραγματικότητα – και αυτό γιατί δεν είναι κάτι το απλό, ούτε θα πρέπει να ιδωθεί σε αντιδιαστολή ή έστω κατά παραλληλία με τη θρησκευτική εκπαίδευση. Είναι κάτι που αφορά συνολικά το εκκλησιαστικό σώμα και όχι τους εύκολους συνήθεις στόχους, τους ταγούς του (όσο και αν εκείνοι προσφέρονται σχετικά, λόγω του τρόπου της ανάμιξής τους στα κοινά είτε της απραξίας τους).

Κι αυτό γιατί η Κατήχηση είναι ζήτημα ιεραποστολικής αυτοσυνειδησίας και εγρήγορσης. Είναι η έκφραση του εκκλησιαστικού λόγου που αρθρώνεται από και για τα μέλη της, πάνω στα ζητήματα που απασχολούν αυτά τα ίδια. Ουσιαστικά η Κατήχηση είναι η ζώσα μαρτυρία της καινής πραγματικότητας, αυτής που αυγάζεται από το φως του κενού τάφου.

Ο νομπελίστας Άγγλος ποιητής T.S. Eliot έλεγε: «Ο πολιτισμός ενός λαού [η κουλτούρα του, είπε, αλλά εδώ έχουμε μία άλλη κακοποιημένη λέξη], ο πολιτισμός του λοιπόν, αποτελεί βασικά ενσάρκωση της θρησκείας του»[3]. Η θέση αυτή ασφαλώς γεμίζει με ικανοποίηση όσους παλεύουν για την ανάδειξη της σημασίας του θρησκευτικού φαινομένου μέσα στα κοινωνικά συμφραζόμενα. Μια βαθύτερη ματιά όμως φέρνει μελαγχολία για το βάρος της ευθύνης που αναλογεί στις διαμορφωμένες (και από την Εκκλησία άραγε;) συμπεριφορές στην παρούσα πραγματικότητα. Ποια συστηματική διδασκαλία τροφοδοτεί την καθημερινότητα των βαπτισμένων μελών του σώματος; Τι προσλαμβάνουν στη νέα τους πατρίδα εκείνοι που αλλού γεννήθηκαν, σε χώρες άλλες, και εισήλθαν στις τάξεις της Εκκλησίας μας ως υποτιθέμενοι αδελφοί; Πόσες ενορίες μας μαρτυρούν την πνοή της δρόσου του Πνεύματος και όχι την αυτοδικαίωση; [Πάντως αυτές, ας το ομολογήσουμε, ίσως και να είναι περισσότερες από όσες νομίζουμε]

Απορίες που αν τις προσέξει κανείς λίγο περισσότερο βλέπουμε ότι προσεγγίζουν σε μεγάλο βαθμό τους προβληματισμούς για τη θρησκευτική εκπαίδευση. Γιατί το βασικό ερώτημα είναι, τι είδους μάθημα θέλουμε. Ποιο θα είναι εκείνο το περιεχόμενο του μαθήματος που θα είναι ταυτόχρονα ζωντανό και θα απαντά στις προκλήσεις της εποχής, στα δεδομένα που θα συναντήσει ο μαθητής μπροστά του. Ένα μάθημα ζωής και για τη ζωή, που δεν θα εμπλέκεται στις παγίδες των αφηρημένων θεολογικών συνθέσεων και των ηθικιστικών κοινοτοπιών[4].

Και σε αυτό το σημείο τα στοιχήματα είναι ομόλογα και για τα δύο πεδία. Ο ρόλος του εκπαιδευτικού ή του κατηχητή ανάλογα είναι καθοριστικός: μπορεί να απογειώσει και το πιο ανιαρό περιεχόμενο ή να απονεκρώσει και το πιο ζωντανό υλικό. Και η φωνή του αξίζει οπωσδήποτε της προσοχής των αντίστοιχων ιθυνόντων.

Και αν ειδικότερα το σχολικό μάθημα θα πρέπει να εφοδιάσει το μαθητή με όλη εκείνη τη σκευή για τη σημασία του θρησκευτικού γεγονότος στον άνθρωπο και τον πολιτισμό του, η εκκλησιαστική κατήχηση έχει το δικό της καθήκον να επιτελέσει. Οφείλει να μυσταγωγήσει καταρχάς τους πιστούς στο μυστήριο της Βασιλείας. Καλείται όμως παράλληλα και να δώσει τις δικές της απαντήσεις στα

διλήμματα των καιρών, που έχουν να κάνουν με την ανάγκη της προβολής της ανθρωπιάς και της ενότητας έναντι των διχασμών και διασπάσεων που απειλούν το ανθρώπινο πρόσωπο και τις κοινωνίες του, την ανάδειξη του οικουμενικού προτάγματος έναντι της μισαλλοδοξίας (την προβολή, δηλαδή, του φιλάδελφου ευαγγελικού μηνύματος έναντι των διχαστικών και μισαλλόδοξων κηρυγμάτων), την κατάθεση των πολιτισμικών μεγαλουργημάτων όταν μένει πιστή στη διδασκαλία της (αλλά και των τερατουργημάτων που προκύπτουν όταν την παραχαράσσει).

Στην αντιπατερναλιστική εποχή που ζούμε, πιο εύγλωττο από όλα τα επιχειρήματα είναι το παράδειγμα που δίνει κανείς. Και η ενοριακή Κατήχηση έχει πλέον όλα τα φόντα να μη μείνει ουραγός και terra incognita ή σκοτεινή περιοχή σε μια ζέουσα συζήτηση που απασχολεί μεγάλο κομμάτι του εκκλησιαστικού σώματος. Της προσφέρεται η ευκαιρία όχι μόνο να λειτουργήσει συμπληρωματικά και να προσφέρει διεξόδους - αλλά ταυτόχρονα να αναδειχθεί σε υπόδειγμα και πρωτοπορία μιας άλλης πρότασης που έχει να προσφέρει στον άνθρωπο του σήμερα και να τον διακονήσει στις ανησυχίες του.

[Κείμενο Εισήγησης στην επιστημονική ημερίδα που διοργάνωσε το Τμήμα Θεολογίας του ΑΠΘ, την Πέμπτη 04.05.2017 με θέμα: "Σχολική Θρησκευτική Αγωγή και Ενοριακή Εκκλησιαστική Κατήχηση : Ιχνηλασία στα Επιστημολογικά τους Όρια"]

[3] Βλ. *Notes towards the Definition of Culture*, Harcourt, New York 1949, σ. 27.

[4] Βλ. Βενεδίκτου Εγγλεζάκη (Αρχιμανδρίτου Παύλου), *Παιδαγωγικά Θεολογικά Ανάλεκτα*, Χορηγία Ίδρυμα Α. Γ. Λεβέντη, Λευκωσία 2012, σ. 61.

<http://bit.ly/2rto1Cy>